

ČAJ

Pro chvíle pohody

ZÁŘÍ 2020

Časopis Autorů Jičínska

NEJSI CELÁ

Chybí mi slova
v mých větách,
schází mi noty
v písních mých.
Chybíš mi, lásko,
v časech zlých,
co marně hledám na tapetách.

(úryvek)

Pavel MALÁK

168

Vážení čtenáři,

hostem zářijového ČAJe je mělnický básník **Pavel Malák**,
který nám představuje ukázky ze svojí tvorby.

Rozhovor poskytl spisovatel a novinář **Hynek Klimek**.

Jeho prvotinu „**Hadí příkop**“ jsem četl na přelomu 80. a 90. let
20.století. Když jsem se po letech s tímto autorem sešel na stránkách
dalších knih, zjistil jsem, jak je literát z Českých Budějovic (nyní
vlastně ze Šumavy) plodný a úspěšný.

Takže jsem jej rád vyzpovídal, abych se dozvěděl, že :
„**Životní sen napsat knížku se mi splnil vícenásobně!**“

Vzhledem k tomu, že se v září koná další ročník Martinské poetické
jeseně, věnuji svoji literární úvahu současné „**Slovenské literatuře.**“

Představuji knihy v českém překladu, ale i slovenském originále.

Silvester LAVRÍK - NEDĚLNÍ ŠACHY S TISEM

Blažena OVSENÁ – ADAM

Blažena OVSENÁ – NEVIDITELNÝ ZDROJ

Svetlana ŽUCHOVÁ - OBRAZY ZO ŽIVOTA M.

Silvia KOSCELANSKÁ – HAJDUČEKOVÁ - TAK MI TREBA!

NEBOJSA! A INÉ HOROROPRÁVKY

Podle strašidelných pověstí Pavla Emanuela Dobšinského
prerозprával Igor Válek

Regionální autory zastupuji sám básněmi z připravované sbírky
„**Křížovatky samot.**“

Příjemné babí léto přeje

Václav

HOST ČAJe:

Pavel MALÁK (* 16. srpna 1946 na Mělníce, kde žije)

Narozen ve znamení Lva. Sudičky, jak je obvyklé v těchto zemích, mu daly do vínku tři touhy: víno, ženy a zpěv. První jejich sudba se naplnila v 15 letech. Byl to zpěv a první verše. V 17 letech si pořídil první „opičku“, v 19 letech první ženu. V 50 letech vydal samizdatově soubor 50 básní v nákladu 100 kusů pro své spolužáky a kamarády. Z té doby se datuje i jeho vstup do Literárního klubu Pegas Mělník. Napsané lyrické a milostné verše většinou věnoval – podle jeho slov – tomu, kdo si je zasloužil.

Vedle psaní básní také hraje na kytaru, zpívá, dokonce i vlastní texty a nerozlučně patří k vyhlašování výsledků literární soutěže Mělnický Pegas jako moderátor a recitátor oceněných prací.

Motto jeho života a tvorby zní: Život je báseň, život je poezie, život je báseň, kterou člověk žije.

Z TVORBY PAVLA MALÁKA

TY NOCI LÁSKY...

Noc nocí stává se
plamenem svíce požehnaná,
když měkké stíny
nahým pažím brání
pohnout se pro číš,
v té, které zvoní hrana
smutkům dne,
v té, které po klekání
šťěstlí se vírem točí.

Je černě oděna,
tvář ale její plane
nachem studu,
vrásek v naději
se matně lesk ten dotýká.
Poslové noci, krůpěj potu skane
i s kameny se zachvějí,
jak den už nedýchá.

Co s nocí,
když je marno bránit svitu
a marno bránit
mračnu v závoji.
Úplňku neskryješ se v pláni.
„Ty noci lásky,
celá nahá jsi tu!“
Vír číše, rtů se nebojí,
ni Tvého klínu,
plamene svíce, požehnání.

NEJSI CELÁ

Chybí mi slova
v mých větách,
schází mi noty
v písních mých.
Chybíš mi, lásko,
v časech zlých,
co marně hledám na tapetách.

Kyvadlo času –
stálá změna.
Teď jeho kmit,
mráz štěstí stop.
Zas hledám cítu
stroboskop,
abych moh' změřit, že jsi žena.

Kmitnou se křivky tvého těla,
vůně tvá mizí z souřadnic.
Do bodů sny se rozsypaly.
Osudu rastr možná dokonalý.

TANEC S MÚZOU

Ty múzo,
která za mnou běžíš,
bosá a lehká po mechu,
vím, že ti nezáleží
když ve spěchu svém
trháš krásný šat.
Chceš políbit mě?
Trním protančíš.
Já o růžích pak musím zpívat.

A zpívám,
s Tebou na kolenou
se mazlím v laskání.
Jsi ženou – múzou.
To však mi nebrání
teď pohladit Tvůj vlas
a tělo roztančené.
K Tobě se přidávám a tančím.
Břízy na pasece
nám závidí ten čas.

PO PÁTÝ

Je ráno. Po pátý.
Čas šlape na paty,
pod Řípem zem je zasněžená,
a vedle v kokpitu,
dočasném místě pobytu
se choulí spěch a voní žena.

Je krátce po pátý.
Sny ve dne záplaty.
Chtěl bych Tě políbit!
Sníh touhou na skle taje,
má prosba z kazety
Ti na Tvé city hraje.

Jedeme po pátý,
sníh už je roztátý.
Chtěl bych Tě milovat.
Proč věříš morálce
a věříš na paty
svých citů v zahálce?

Den ránem rozřátý,
pár minut po pátý.
Odbočka života.
Vzpomínky v kaluži,
rád se ti zadlužím.
Půjčkou je nahota.

NA KONCI LISTOPADU

Jen těžko uvěřit,
že růže kvete
na konci listopadu,
když listí klesá k zemi u ní.
To mě plete.
Tuše očí zradu
musím se sklonit k její vůni.

Je pravá z pravých
květů země.
Poslední růže prémie.
V té divočině, v kraji stezek koní
ve stínu proměn
svou existenci opije
každého, kdo se pro ni skloní.

Už kameny se
rokle drolí,
staccatem mého strachu,
propast, když dýše
dechem konečna,
krása bolí, obnažená krása nachu.
Na konci listopadu
růže skutečná.

Šťěstí je blízko
toho divu.
Ten div je štěstím
jen věřit ještě chvíli
zázrakům,
den tětívu
a touhy věštím
z kapky rosy spadlých z oblaků.

Krůpějí pár
i potu mého,
rozpustí prachu pel,
v okvěti, větrem stále navátý,

vítaný něhou,
bzukotem včel
co zůstávají v závratí.

Taková růže podzim zdobí.

NEZNÁMÁ

Jsi rozkošná
jsi kapka rosy na kalichu květu.
A bok a krok Tvůj k hříchu svádí.
Chut' na víno mi na jazyku honí
slinu.
Svlékám Tě pohledem.
Snad ze zlozvyku
(jen ze zlozvyku?)

Jsi rozkošná,
vodopád zlata na Tvé šíji dráždí.
Jen leskem zlatokop neopíjí smysly.
Jsem chtivý touhou po dotyku
Tvých dlaní.
A touhou na poklady.
Snad ze zlozvyku
(jen ze zlozvyku?)

Jsi rozkošná.
Tím, že jsi Jara květy rozvité.
Tím, že jsi nedostupné květy
přiblížila
a smysly ženeš do zániku.
Jsi milá.
Jsi rozkošná svou existencí.
Snad ze zlozvyku
(jen ze zlozvyku?)

NA VÝZVĚDÁCH

Spala jsi s Měsícem
po půlnoci,
v té první jsem Ti verše psal
úplně v jeho moci.
Byl úplněk,
Tvé tělo objímal.
V té chvíli jsem si přál
být s tebou
v noci.

Nehřál Tě stříbrem,
nepohladil,
svým světlem bloudil ve stínech.
Vím, že mu vadil
ten úplněk
a neklidný Tvůj dech.
V echu stěn ten spěch
Tvé spánky
hladil.

Zoufale hledal paprskem
Tvé paže
sevřené přáním objímat.
Kradl se koutem, maže
stopy svoje.
Snažil se nevšímat
si krásy Tvoji. Snad
aby neprobudil
páže.

Ráno pak zmizel Měsíc
celý bledý.
Sám bez Tvé lásky zapadal,
propadlé krátery a ledy
v mare.
I já jsem ráno bdění vzdal
a spánkem spěchal na výzvědy.

SLADKOSTI

Tím horkým létem
zrají ostružiny
a touhy,
lásky
a my s nimi.

Vím, že se bojíš
říkat „miluji tě,“
když city,
sliby
se vyzařují na úsvitě
a sladkost jejich

v ústech mizí
jak polibky
a vůně.
Byly naše? Byly cizí?

„Životní sen napsat knížku se mi splnil vícenásobně!“

Rozhovor – HYNEK KLIMEK

Hynek Klimek se narodil roku 1945 v Praze. Od roku 1978 žil v Českých Budějovicích a po roce 2006 převážně na Šumavě, kde se na jaře roku 2012 usídlil natrvalo. Původním povoláním stavební technik se stal v lednu 1990 novinářem a zůstal jim patnáct roků. Poté se rozhodl pro svobodné povolání literáta - publicisty. Po více než sedmi letech se k novinářině dočasně vrátil na čtyři a půl měsíce. Od prosince 2012 je opět svobodný literát – publicista.

- V mailu jste mi napsal, že Vás těší, že mě zaujala Vaše prvotina, kterou jste si splnil svůj dětský sen. Jak těžké bylo před rokem 1989 vydat knihu?

To nemohu objektivně posoudit. Pro mne to totiž dlouhý čas bylo zhora nemožné, protože celá moje rodina včetně příbuzenstva měla těžký politický škraloup. Dva moji strýcové po únoru 1948 emigrovali a jeden z nich zůstal výrazně politicky aktivní. K tomu dva mí bratřanci, mnohem starší než já, skončili ve věznici na Mírově pro ozbrojený pokus přejítí hranic. Můj táta, když se poté odmítl úředně vzdát svého staršího bratra Adolfa, o kterém toho bylo napsáno dost, se ze soudce stal na určitý čas soudním úředníkem – aktuárem a následně hlídačem na stavbě.

Můj bratr, Antonín, který byl po celou školní docházku jedničkářem, se přece jen horko – těžko po složitých peripetiích dostal na gymnázium a poté i na vysokou školu. Aby ho v tom následoval o osm let mladší druhý syn z takové rodiny, byla v padesátých a první polovině šedesátých let naivní představa. Takže jsem vyučený instalatér – topenář a školy jsem studoval při práci formou večerního a poté dálkového studia.

Při odvodu k základní vojenské službě mě zařadili k silničnímu vojsku, tehdejšímu pokračovateli PTP v mírnější formě. Byť jsem neměl dostudovanou stavební průmyslovku, byl jsem po třech měsících přidělen do Vojenských staveb jako stavební technik. Takže jsem měl vojnu nadmíru pohodovou.

Zmiňuji se o tom hlavně proto, že jsem se i díky tomu mohl prvně zkusit uplatnit s mou tvorbou, se dvěma povídkami. Poslal jsem je do Soutěže armádní tvořivosti a po pár týdnech mi viditelně spokojený velitel útvaru oznámil radostnou novinu, že jsem uspěl a obě budou otištěny v Obraně

lidu. Zanedlouho jsem se ale dozvěděl, že to prý byl omyl. Obdobně jsem potom po návratu z vojny dopadl, když jsem se odhodlal zkusit to s povídkami a novelou v jednom pražském nakladatelství. Takže jsem potom dlouhý čas psal jenom do šuplíku, protože jsem se bál přijít o iluzi, že se mi přece jen jednou poštěstí splnit si svůj největší sen od dětských let, že mi vyjde knížka a další odmítnutí by mě zdrtilo.

- Jak jste se Vy, student stavební průmyslovky a právnické fakulty, dostal k literatuře?

Oba moji rodiče byli výbornými vypravěči, máma k tomu i zpívala většinou staré písničky a mne nesmírně mě bavilo jim naslouchat. Patrně v tom byly i zděděné geny. Již v útlém věku jsem vymýšlel krátké rýmováčky, máma je zapisovala a mám je pečlivě uložené. V první třídě jsem s jednou z nich získal diplom v Soutěži tvořivosti mládeže. Jediné ocenění za tvorbu do mých čtyřicátin.

Když jsem se naučil číst, četl jsem, co mi přišlo pod ruku z rozsáhlé tátovy knihovny. Bratr mi občas podstrčil i knížky rodiči zapovězené a tak jsem už v necelých deseti letech potajmu četl Edgara Alana Poe, Maupasanta, Zolu. Z autorů rodiči povolených jsem hltal Karla Erbena a Vilhelma Haufa, později Henrika Sienkiewicze, Julese Verneho, Marka Tweina, Roberta Luise Stevensona, Jacka Londona, Karla Maye a následně zejména Waltera Scotta a Viliama Shakespeara. Četl jsem samozřejmě i mnohé další a toužil jsem se jim vyrovnat.

- Kniha „Hadí příkop“ byla zřejmě přelomovým okamžikem ve Vašem životě, neboť jste se v lednu 1990 stal novinářem. Jak k tomu došlo? Jak vůbec vzpomínáte na ty časy, kdy „pukaly ledy“?

Byl to opravdu zlomový okamžik. Získal jsem pevný základ, cosi, jako bod ve vesmíru, z kterého lze pohnout sice nikoliv celou Zemí, ale tím, o čem se mi do té doby jen snilo. Mělo to ale předehtu. V té době jsem pracoval v investičním útvaru Jihočeského ředitelství spojů jako stavební technik – krajský stavební dozor. Jihočeské spoje tehdy pořádaly mimo jiné volnočasové aktivity i soutěže v recitaci.

Vedl je známý rozhlasový redaktor, autor řádky knih a dlouholetý člen Svazu spisovatelů Ludvík Mühlstein. Mám zvučný hlas, poměrně dobrou paměť a tak jsem se do soutěže přihlásil. Při premiéře jsem to zkusil s Raportem od Fráni Šrámka, získal třetí místo a pár dobrých rad od zmíněného předsedy poroty. V dalších letech jsem pak zvolil verše Viliama Shakespeara, zase za diplom, tentokrát za druhé místo a následný rok Jaroslava Seiferta, o kterém jsem nevěděl, že je zrovna v nemilosti a tak to bylo bez diplomu.

V následném roce mě napadlo, že když někteří z účastníků nerecitují básně, ale prózu, tak si text napíšu sám. V úvodu jsem pak přednesl název, ale ne jméno autora, což mi bylo na závěr vytknuto s tím, že tímhle jsem se připravil o prvenství. A tak jsem vysvětlil, že jsem to udělal úmyslně, aby to nevypadalo jako nějaké zbytečné vytahování se. Byla u toho tehdejší předsedkyně odborového svazu a společně s Ludvíkem Mühlsteinem mě začali přesvědčovat, že to určitě musím dát do nějakých novin nebo časopisu. Když jsem řekl, že toho mám víc, otevřely se mi s jejich doporučením dveře Jihočeské pravdy, návazně dalších novin a časopisů a dost brzy nato i Jihočeského nakladatelství.

V listopadu jsem byl u přebarvení titulu okresních českobudějovických novin Nový život z červené na modrou a následně si mě studenti jako neprofláknutého, v té době ještě amatérského novináře, odvedli z demonstrace u Samsonovy kašny na náměstí do svého centra na fakultě, odkud jsem napsal reportáž. Následně mi bylo nabídnuto, jestli bych chtěl v Novém životě nastoupit jako redaktor. Přestože se mi v jihočeských spojích líbilo, měl jsem tam řadu kamarádů a svou práci dělal rád, tohle bylo volání mé krve a tak jsem 2.ledna roku 1999 změnil profesi.

- Naplnily se Vaše představy po roce 1989? Co byste případně udělal jinak?

Naplnila se mi moje dlouhodobá touha. Mohl jsem se živit psáním, což pro mě bylo hlavní. Jeden z bývalých kolegů mě oslovil, jestli bych v jeho stavební firmě, která za sebou měla dobrý start a i později byla velmi úspěšná, převzal funkci vedoucího výroby. Nabídl mi plat, který vysoko přesahoval můj novinářský, ale odmítl jsem, stejně jako několik dalších nabídek k návratu ke stavářině.

Novinařinu jsem dělal s nasazením, jako všechny svá předchozí zaměstnání. Přes patnáct roků. Žádná moje práce mě nikdy nenudila. Řadu jednotlivostí bych sice udělal jinak, ale to je při pozdějším posouzení dáno zkušenostmi, které člověk nabývá celý život. A hlavně přece: „Nedá se znovu počítat od jedné, když už bylo napočteno víc.“

- Je jenom rozdíl být spisovatelem nebo novinářem. Čím se cítíte víc?

Novinařina, když se jí člověk snaží dělat poctivě, si obvykle vyžaduje plné nasazení bez ohledu na čas, či kalendářem dané volné dny. O víkendech se toho obvykle děje nejvíc. Je to ždímačka na čas a na svobodnou tvorbu mnohdy nezbyvá nejen času, ale ani psychických sil a potřebného klidu.

Vždycky jsem toužil především po vlastní tvůrčí tvorbě a tak jsem se po zmíněných patnácti letech odhodlal vkročit do nejistoty, s novinami jsem se rozloučil, byť to nebylo lehké rozloučení a zkusil jsem se živit vlastní

tvorbou jako svobodný literát – publicista. Konečně dělám, po čem jsem od raného dětství toužil nejvíc. Nelituji. Začátek nebyl lehký, ale poměrně brzy se to změnilo k dobrému. Životní sen napsat knížku se mi splnil vícenásobně.

- Dlouhá léta jste žil v Českých Budějovicích (slovy klasika „tam by chtěl žít každý, kromě mě!“). Čím Vás České Budějovice oslovily?

Oslovila mě pohledná sympatická žena z tohoto města, kterou jsem potkal v Praze. Tedy, oslovil mě její vzhled a tak jsem si troufl oslovit já jí. Rozhlížela se po památkách a tak mi připadlo, že k tomu mám vhodnou příležitost. Jsem rodilý Pražák, Prahu mám prochozenou a tak jsem ji po jejím souhlasu dělal průvodce po Malé Straně a Hradčanech. Při loučení jsme se domluvili, že se za týden setkáme v Táboře, na půli cesty mezi Prahou a Českými Budějovicemi. Provedl jsem ji Tábořem a za týden jsme si to zopakovali. Návazně se to mezi námi vyvíjelo již poměrně rychle.

Když jsme dospěli k rozhodnutí, že spolu zůstaneme natrvalo, bylo třeba vyřešit, kde budeme bydlet. Prahu mám rád, je krásná, ale je odtud daleko do přírody, tedy kvalitní přírody. A hodně daleko na Šumavu, kterou jsem si zamiloval obdobně jako kraj kolem Chýnova na Tábořsku již v dětství, kdy jsem sem s rodiči jezdíval na většinu prázdnin.

Z Českých Budějovic je to do přírody mnohem blíž a na Šumavu a její předhůří se odtud dá dohlédnout a dostat se tam v nepoměrně kratším čase než z Prahy. To je oproti Praze jejich velká výhoda. Jinak bych býval souzněl se slovy klasika, avšak jejich poloha byla rozhodující.

- Nakonec jste zakotvil na Šumavě. Čím Vás oslovila, že jste na ní přesídlil. Inspirovala Vás k sepsání řady knih, pověstí, mýtů a bájí. Je to inspirativní kraj?

Jako odpověď využiji část citace z úvodů všech šesti dílů mých knížek o

Šumavě z edice Neznámé Čechy: „Šumava, nedávno jen velice řídké osídlená, opředaná sterými mýty a pověstmi, z nichž značná část pochází z pradávnej minulosti, je fenomén. Je životní láskou těm, kdo ji porozumí, a zamilovat se do ní je snadné. Nejsou to obyčejné hory. Šumava nemá bájného vládce, jako jiná pohorí. Nemá svou dobu Krakonoše, Fabiána, Rampušáka, Kačenky, či dalších. Sama je bájným pojmem a v každém svém koutě může jako taková být jiná. Je pohádkou i hororem, jásavou romancí i tesknou baladou, a proto je kouzelná. Ani s pokrokem civilizace neztrácí svou tajemnost.“

Poprvé jsem se dostal na Šumavu ve svých devíti letech. Učarovala mi a od té doby jsem se sem rád vracel. S manželkou jsme na ní z Českých Budějovic často jezdívali. V létě na turistické túry a v zimě na lyže,

střídavě sjezdovky a běžky. Později i se synem Tomášem. V době, kdy jsem pracoval v Jihočeských spojích, byly (a dosud jsou) na poště ve Stachách k dispozici na ubytování k původnímu účelu pro služební účely nevyužívané pokoje s vybavením. Pronajímali jsme si jeden z nich vždycky v létě a v zimě, objevili Javorník a manželka toužila tak silně mít na něm chalupu, až se nám to zdařilo. Krátce po její dostavbě žena bohužel prohrála boj s rakovinou. Mohl jsem si vybrat žít v rodinném domku v Českých Budějovicích, nebo chalupě na krásné Šumavě. Volba byla jasná.

- Jste znám veřejnosti jako autor knih pro děti. Čím Vás tvorba pro malé čtenáře láká? A je rozdíl psát pro dospělé nebo pro děti.

K torbě pro děti jsem se dostal tak, že mě oslovila tehdejší starostka Tábora Hana Randová, jestli bych pro ně dokázal napsat knížečku pohádek o tábořských vodách, že na to mají grant. Nejprve jsem odmítl s tím, že pohádky sice dosud rád čtu, ale na jejich psaní si netroufám. Dala mi pár dnů na rozmyšlenou a já ten samý den šel k vodní nádrži Jordán, kde mě odkudsi z rákosí oslovila víla a podsunula mi nápad. Muselo tomu tak být.

Tak jsem se vrátil na radnici a řekl, že tu knížečku dokážu napsat, jestliže to bude moci být jedna dlouhá pohádka. Starostka s tím souhlasila s podmínkou, že v ní bude veškeré určené vodstvo. Protože to mělo být pro starší předškoláky a první a druhé třídy základních škol, napadlo mě vyžádat si, ať mi vyberou mateřskou školu, kam budu docházet a ověřovat si, jak na mou pohádku děti reagují. Zafungovalo to výtečně. Dvakrát až třikrát do měsíce jsem tam dojížděl, dětem to nejprve četl a potom jsem si z nich udělal spolupracovníky. Nechával jsem je pojmenovávat aktéry příběhu, radil se, kdo by v něm ještě mohl být, domluvili jsme se i na dvou strašidlech.

V pětitisícovém nákladu vyšel paperback a byl úspěšný. Následoval druhý a potom starostka přišla s nabídkou, že pokud příběh ještě doplním, město podpoří vydání knížky. Vyšla, byla úspěšná a byl zájem o druhý díl. Rád jsem vyhověl, protože jsem zjistil, že se mi v pohádkách daří a líbí. Tak jsem už u nich zůstal,

Dvě z pohádkových knížek jsem pod patronací Městské knihovny Prachatice v rámci tvůrčího psaní napsal ve spolupráci s žáky nejprve čtvrté a poté páté třídy tamní Základní školy Zlatá stezka a skupinkou dalších školáků z knihovny a jedinci z dalších škol v okrese. Jednu další knížku, Strašidla z knihovny, se školáky v Jihočeské vědecké knihovně v Českých Budějovicích.

- Jak složité je dnes vydat knihu? Co byste na knižním trhu zlepšil?

Když se prosadíte a vaše kniha má úspěch, složité vydat další není. Stává se mi, že mě s nabídkou oslovují i jiná nakladatelství, než pro která jsem už psal a píšu.

A co bych zlepšil na knižním trhu? Byla by to dlouhá odpověď a raději jí nebudu nikoho dráždit.

- Jste členem Jihočeského klubu Obce spisovatelů. Co Vám členství přináší? Jak byste Váš klub krátce představil nebo charakterizoval?

Ve vztahu k celostátní Obci spisovatelů se řídím rčením, že vrabci se houfují, zatímco orel létá sám.

K Jihočeskému klubu mám výrazně jiný vztah. Je to společenství lidí, majících zálibu v knihách a knižní tvorbě. S většinou z nich se znám dlouho a máme kamarádský vztah. Rád si s nimi popovídám, nejednou je to i inspirativní. Můžeme si předat různé kontakty, zajímavé informace, nápady na akce, či přímo pozvánky na některé již sjednané. V regionu má podle mne takový spolek smysl, v celostátním měřítku, kde je to, jak se říká, každý pes jiná ves, ani ne.

- Říká se, že pražští autoři mají výhodu, neboť jsou blíž kulturnímu dění, nakladatelstvím, kontaktům atd. Je opravdu těžší prosadit se jako autor z regionu?

Nemyslím si, že by záleželo na tom, odkud autor je. Podstatné je, jak a co píše, kvalita jeho díla. Faktem je, že podstatnou většinu mých knih vydala pražská nakladatelství. Že jsem žil v Českých Budějovicích a nyní bydlím v šumavské horské osadě, v tom nehrálo vůbec žádnou roli.

- V červenci oslavíte významné životní jubileum (poznámka tazatele-rozhovor jsme připravovali v předstihu), snad můžu prozradit, že oslavíte pětasedmdesátiny. Myslím si, že je čas ohlédnout se za literární tvorbou i životem. Čeho si z Vaší tvorby nejvíc vážíte. A jaké další plány máte?

Celou svou literární tvorbu jsem dělal s plným nasazením a snahou napsat to tak, jak nejlépe dokážu. Vždycky jsem se řídil tím, že peníze mohou být příjemným důsledkem, ale nikoliv důvodem tvorby. Proto nic nechrlím, ale vše co píšu důkladně promýšlím. Nedokážu proto vybrat z toho, co jsem napsal něco, co bych považoval za dokonalejší než to ostatní. Chtěl bych pokračovat, dokud mi to bude dopřáno. Nejlépe až do samého konce života. Občas mám rád patos a tak by bylo efektní, kdybych skončil po klepnutí na klávesu počítače s písmenem, kterým končí závěrečné slovo nového rukopisu..

A pokud jde o život sám, od mládí si připomínám přísloví, které jsem použil i v Hadím příkopu: Když se člověk narodí, pláče a ostatní se smějí. Když umírá, má tomu být naopak. Doufám, že dosáhnu jeho naplnění a že to bude ještě za dlouho.

SLOVENSKÁ LITERATURA

Čtete slovenské knihy? Nebo dokonce slovenské knihy v originále? Já ano a píši, že je to důležité, neboť slovenština patřila již od dětství k češtině. Vlastně jsem ani nepostřehl, když třeba český komentátor sportovního přenosu předal slovo slovenskému kolegovi. Dnes již zpozorním, uvědomím si, že je něco jinak, i když rozumím. Nakonec, jak se zpívá v jedné písni „naši otcovia boli spolu na vojňe.“ Já tu dobu pamatuji, neboť jsem právě se Slováky kroutil rok základní vojenské služby.

Pamatuji se, jak jsme v prvním ročníku vysoké školy měli skripta „Embryologie“ ve slovenštině. A přiznám se, že to nebylo zrovna jednoduché, ale vypořádal jsem se s tím, i když jsem si psal slovníček slovenských výrazů a adekvátního českého odborného názvu.

Ale je škoda, že se Čech a Slovák musí dorozumívat anglicky, jak jsem se dozvěděl na jedné besedě.

Proto Vás vyzývám, přečtete si občas nějakou slovenskou knihu v originále. A příkládám Vám několik nabídek, ať již přímo knih nebo alespoň jmen autorek či autorů!

Silvester LAVRÍK - NEDĚLNÍ ŠACHY S TISEM

Vydalo nakladatelství ARGO v roce 2019

Překlad Jiří Popielok

Knih slovenského spisovatele Silvestera Lavríka (*1964) je zvláštní tím, že vychází z reálných podkladů, část příběhu je vyfabulovanou, ale to nic nemění na faktu, že román je čtivý a přináší pohled na slovenskou společnost koncem tzv. 1.republiky a především na období 2.světové války, v jejímž předvečer vznikl „Slovenský štát.“

V jeho čele stál monsignor Josef Tiso a právě vypravěčka příběhu, Anička Žitňanská z Bánovců nad Bebravou se s Tisem setkává, ačkoliv je z dnešního pohledu autistická. Chodí k němu na faru, píše jeho projevy a během války dokonce dopisy vojákům na frontu. V neděli potom u pana lékárníka Beláka má možnost pozorovat Tisa při šachové partii, aby s ním dokonce i sama hrála.

Aniččin otec jako komunista se přátelil dokonce s otcem Alexandra Dubčeka, nakonec odešel do Ameriky. Ačkoliv nebyl Žid, kamarádil se s Židy. Ale jeho bratr měl s Židovkou tři dcery, Sidonii, Matildu a Alici. A právě Alice je velkou kamarádkou Aničky.

Postupně sledujeme proměnu nálad v Bánovcích, až po uplatňování árijských zákonů v praxi. Anička některé věci nechápe, ale má výbornou paměť.

Postupně ztrácí kamarádku Alici, která jako jediná ze trojice sester válku přežije. I když si prožije lásku s doktorem Beckem a taky její tragický konec. Přidá se k partyzánům, stejně jako Aniččin bratr, ten hledá východisko u komunistů stejně jako jeho otec.

V knize jsou zajímavě popsány osoby jako manželé Balákovi, především pan lékárník je velkou inspirací pro Aničku. Ke své matce vztah nenachází. Matka nakonec nechá prohlásit otce za mrtvého, aby mohla vstoupit do dalšího svazku.

Anička žije u Balákových, ale nakonec končí v ústavu.

Dívčino vyprávění je proloženo dobovými novinovými zprávami a fotografiemi. Vše dokresluje nálady na Slovensku, naděje, se kterými obyčejní lidé vnímají nový stát, až po události kolem Slovenského národního povstání, kolaboraci s Němci a protizidovská opatření, která většina Židů nepřežije.

Anička o všem přemýšlí, těžko hledá odpovědi a nakonec chce vše vzít do svých rukou, zachránit Alici a její sestry z pracovního tábora, ale její cesta za doktorem Beckem skončí málem tragicky. Aničce se vrací její stav, jaký prožila při odhalení sochy Ludovíta Štúra, postřelí kaplana a rozmlouvá v kostele s Tisem s pistolí v ruce.

Knihy mi tak trochu připomíná Grassův Plechový bubínek, kde je taky hlavní postavou postižený chlapec. A na jeho vzpomínkách jsou mapovány významné historické momenty.

Blažena OVSENÁ – ADAM

Autorka vlastním nákladem v roce 2017

Blažena OVSENÁ – NEVIDITELNÝ ZDROJ

Autorka vlastním nákladem v roce 2018

Ve slovenštině

Autorka Blažena Ovsená je známá jako autorka historické knihy „Pátranie po tajných slovenských dejinách a slovenskom duchu.“ I když tato problematika se objevuje i v těchto dvou představovaných knihách, tak hlavní téma je tentokrát homosexualita nebo hledání sexuální identity.

Hlavní hrdina Adam je mladý muž, v úvodu krátce představuje svoje školní léta před rokem 1989, následně studuje úspěšně vysokou školu. Zdálo by se, že mu nic nestojí v cestě k úspěšnému životu. Ale Adam i přes různé peripetie, kdy sní o modrooké blondýně, stále hledá svoji sexuální orientaci, zvláště když potká Filipa. Na vysoké škole v kurzech angličtiny se seznámí s lektorkou Dášou a jejím přítelem Samsonem.

Vydává se do Ameriky hledat svoje příbuzné, jak jej inspirovala teta Veruna, která vypráví o předcích, kteří se usadili v Chicagu. Adam nakonec rodinné příslušníky po delších peripetiích najde.

V závěru knihy se objevuje Jaro, který nakonec žije s Dášou.

Adam se přesvědčuje, že nemá kamarády, a tak je začne hledat v gay komunitě. A o tom je hlavně druhá kniha.

Adam poznává prostředí homosexuálů, vidí reakce rodinných příslušníků, ale i dalších lidí, kteří nadávkami na gaye odvádějí pozornost od své homosexuality. Seznamuje se s řadou stejně orientovaných mužů, ale nenachází tu pravou lásku, spíše náhodné vztahy.

Pracuje v bance, ale dostává výpověď, se zaměstnavatelem se soudí. Přes úvodní nezdar nakonec na odvolání u krajského soudu zvítězí. Autorka zde popisuje neutěšenou situaci ve slovenském soudnictví.

Román si všímá i katolického prostředí Slovenska, různých predsudků. Adam odcestuje do Irska, kde prožívá další problémy při hledání práce a ubytování. Nakonec se seznámí s Blaženou Ovsenou (autorka sama vstupuje do děje), která píše historické knihy. Ta Adamovi vysvětluje některé věci. Pasáže románu jsou věnovány slovenské historii, pohanské kultuře a všemu, co s tím souvisí. Kniha se věnuje i současnému Slovensku, klade si otázky, proč je Slovensko chudou zemí.

V závěru románu Adam nachází Slava, společně opravují pobořený hrad Slavoňa, ale dramatický závěr bych nerad prozrazoval.

Autorka provedla sondu do světa homosexuálů, aby nejen ukázala nelehkost uvědomění si odlišnosti od většinové společnosti, ale představila těžkosti s jakými se potýkají osoby s jinou sexuální orientací sami v sobě.

Rozsáhlý román (více než 300 stránek 1.kniha, téměř 600 stránek 2.kniha) je vzácnou sondou do světa homosexuálů, ale i výpravou do minulosti, odkrýváním tabu a ukázkou toho, že odsoudit je velmi lehké, ale pochopit mnohem těžší!

Svetlana ŽUCHOVÁ - OBRAZY ZO ŽIVOTA M.

Vydalo nakladatelství Marenčin pt, SPOL. S R.O., 2013

Kniha vyšla i česky v nakladatelství Motto, 2016, překlad Krejčová

Miluše a Krejčí Tomáš (viz <https://www.kosmas.cz/knihy/219055/obrazy-ze-zivota-m/>).

Marisia je Slovenka a pracuje jako zdravotní sestra ve Vídni, ale do Bratislavy se vrací za svou nemocnou matkou, upoutanou v nemocnici na lůžko. Ve svých meditacích mezi těžkými nočními službami a starostí o matku si uvědomuje celou řadu nových skutečností, objevuje život, i když jí přináší řadu problémů a těžkostí. Nakonec se musí vyrovnat se smrtí matky, rozchodem s přítelem Janutem, ale také sžít s novým přítelem Otou a jeho rozvětvenou rodinou. Sama prakticky nemá blízké příbuzné, až v závěru jí napíše bratr Ivo z otcova vztahu, který žije ve Švýcarsku, ale i zde se Marisia bojí, jestli mu nejde především o dědictví.

Vlastně docela obyčejný život, ale rozpítný do všech detailů. Hlavní hrdinka hledá únik ze světa během, chystá se na pražský půlmaraton a přemýšlí o pocitech běžců, ale také o pocitech umírajících lidí.

Viz str. 113: „Ultramaratónci, ale i niektorí iní pacienti na oddelení, kde mama ležala, zbierajú sily na ďalší krok.“

či str.115: „Nie som si istá, či nie je lepšie šetriť sily, pokiaľ ich máme.“

Kniha je sondou do duše mladé ženy. Výborně napsaná a „odžítá.“ Právem se dostala do finále soutěže Anasoft Litera 2014. Po kninách Svetlany Žuchové (např. „Zlodeji a svedkovia“ se určitě podívám v knihovně.)

Silvia KOSCELANSKÁ – HAJDUČEKOVÁ - TAK MI TREBA!

Vydalo nakladatelství Ikar v roce 2013

Lea žije s manželem Braněm a dvěma dcerami v celkem spokojeném manželství, ale jen do chvíle, kdy ji švagrová Irena pozve do Hurghády v Egyptě na dovolenou. Od té chvíle se odvíjí její milostný románek s barmanem Hassanem.

Lea se začne zajímat o Egypt, úspěšně přemluví manžela, aby jí dovolil opakovaně letět do Egypta, když předstírá zájem o historii. Nakonec lže o služební cestě, ale její vztah s arabským milencem nezůstane bez následků.

Lea poznává řadu žen, které prožívají, nebo prožily podobný vztah. Lea dokonce uzavře s Hassanem manželství, tzv. „urfí,“ což je v arabských zemích zjednodušeně řečeno vlastně tolerovaná „prostituce.“

Viz str. 96: „Lenže, kým ony si myslia, že tí Arabi sú do nich celí paf, z ich strany je to len čistá kalkulácia. Sex podľa islamu pred svadbou mať nemôžu. ... Keď som sa s nimi na túto tému bavila, sami mi povedali, že niektoré Rusky, Poľky, Nemky, Slovenky nemajú žiadne zábrany, tak prečo by to nevyužili?“

NEBOJSA! A INÉ HOROROZPRÁVKY

Podľa strašidelných povestí Pavla Emanuela Dobšinského

prerозprával Igor Válek

Vydalo TRIO Publishing s.r.o. Bratislava v roce 2013

Tuto knihu jsem si přivezl z Martinskej poetickej jeseně v roce 2013 s věnováním autora Igora Válka a musím napsat, že jsem se k ní nějak dlouho nemohl dostat. Ani ne tak proto, že je psaná slovensky (nakonec jsem si rád zopakoval „slovenčinu“), ale možná ten HOROR v názvu, mě odrážoval.

Třináct původních „rozprávok“, jak je zapsali nejružnější učitelé, nebo jen vyprávěli nejružnější lidé, jak je znali v ústní podání např. i Boženě Němcové, zachytil Pavel Emanuel Dobšinský a v druhé polovině 19.století vydal.

Byl jsem překvapen v jakých rozmanitých úpravách se vyskytují „pohádky“ nám známé v modernějším podání, např. rozprávka „Kmotra Smrt' a falošný lekár“, která u nás posloužila ke známé zfilmované pohádce Jana Drdy „Dařbuján a Pandrhola“. Pochopitelně, že lidová slovesnost se vyvíjela obdobně, takže řada pohádek má i české ekvivalenty, např. i ta podle které je nazvána celá kniha „Smělý král Nebojsa“, u nás třeba „O nebojácném Frantovi“ nebo zase zfilmovanému Martinu Kabátovi v „Hrátkách s čertem“. Pochopitelně ve slovenských verzích vystupují spíše pastýři, děj se odehrává na pastvinách či salaších, ale základ pohádek je podobný.

Určitý rozdíl můžeme vidět ve významu Boha, neboť v řadě rozprávok je vlastně Bůh a víra v boha obranou proti temným silám (např. „Ako Ďuro prekabátil čerta“ či „Noc na čertovickom salaši“.)

Při četbě jsem si vzpomněl i na informace, kterak malý Václav Čtvrtek poslouchal jako malý hošík hrůzostrašné historky svého dědečka, prý i o loupežníku Babinském. I tam se to hemžilo hrůznými činy až zločiny, nebyla nouze o mrtvé. Je vidět, že takové historky v lidové slovesnosti jsou asi ve všech národních literaturách a možná, že bychom se báli některé

příběhy, jak je vypravovali naši prapředci našim dětem čist.

Ale je dobře, že se Igor Válek ujal úkolu převyprávět pohádky dnešním dětem. Navíc, když k ní Timotea Vráblová přidala „průručku na vytvorenie návykov detí školského veku zvládať čítaný text s porozumením“. Já sám se přiznám, že jsem nad řadou výrazů nevěděl, neboť staré slovenské výrazy jsou opravdu svérázné. Jen pro zajímavost, víte, co je OPLECKO (součást starého ženského oblečení,kroje), SVETLICA (izba), ŠKRIDLA (strešná krytina v podobe tabličky) či ZMOK (rozprávková bytosť v podobe čierneho kurat'a). A tak jsem velmi rád, že autoři přiložili slovníček „zastaraných, nárečových či zriedkavých výrazov“.

A jestli kniha může něco přinést dnešním českých dětem, které mají potíže se současným slovenským jazykem? Určitě, protože je škoda, že se slovenština z našeho povědomí vytrácí. Navíc když knihu opatřil krásnými ilustracemi Rudolf Cigánik.

Takže nemějte strach otevřít knížku! Nebojsa se také nebál a nakonec vyhrál nad zlými silami!

Václav

POEZIE VÁCLAVA FRANCE Z PŘIPRAVOVANÉ SBÍRKY „KŘÍŽOVATKY SAMOT“

ODVAHA

Vylezl na odvahu
samodruhý

Až švy praskaly
A skály plakaly

Seber se
třeba zelený

V košíku
dozraješ

PODEZŘENÍ

Tíha podezření na hrudi
Zastudí
Zvykám si
točitým schodištěm planety
navzdory

Oklepu se
jako mokrý pes
sliby vzpomínek
se drží srsti
nezastelu je

Ráno je pozřu
místo snídane
jako staré fotky

HLÍDEJ SI SVÉ RADOSTI

Abecedu pravd
louku bezstarostných rán
toulání dovolenkových cest
polštář či oltář lenošení
přesýpacích hodin štěstí
našich očekávání
letní pohody
pohádek
a šťastných konců

Zamávání křídel
vysoko
kdy starosti
se ztrácejí jako díra v kapse
osedlané vesmírem
nadějí na věčnost

ČAJ pro chvíle pohody

č.168, září 2020, ročník XIX

Vydáno 5. září 2020 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájků 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský

Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!